

Продор Турака на Балкан

У средњем веку Турци су живели у Азији расути у многобројна племена. Живели су номадски од сточарства, али и од пљачке. Када су освојили територије Блиског истока (Месопотамију, Сирију и др.) прихватили су ислам (од 11. века). Оснивач турске државе је био **Осман** који је почео да удружује турска племена крајем 13. века. На челу државе налазио се **СУЛТАН**. По уређењу Османска држава је била војно-феудална монархија. Главни родови војске били су **СПАХИЈЕ И ЈАНИЧАРИ**. Кроз већи део своје историје Османлије су ратовале и освајале.

Јаничари

Османска војска се може поделити у пет родова:

- коњица
- пешадија
- артиљерија
- морнарица
- специјалне јединице

Јаничари (на турском: *Yeniçeri*, што значи Нова војска) били су турске пешадијске трупе.

Трупе воде порекло из 14. века, основао их је Мурат I, а трупе су укинуте 1826. године по наређењу султана Махмуда II. Јаничари су били организовани у почетку од Турака, а касније од хришћанске деце отетих или по другим основама.

Одузетих од родитеља, најчешће су били са подручја Кавказа и делова Балкана. Преласком у ислам имали су право припадности јаничарским јединицама. Јаничари су постали прва отоманска стајаћа војска.

Султанови људи регрутовали су одређени број немуслиманске, хришћанске, мушке деце одводећи их на обуку. То су углавном била српска, бугарска и грчка деца. Обично би бирали једно од петоро деце старости између 7 и 14 година, али се тај број мењао у складу са потребама за војницима.

Ево једног записа из 1556. године о купљењу данка у крви:

“У тој вароши (Пловдив, Бугарска) и његовој околини станују многи хришћани, од којих султан као и од свих хришћана у његовој држави побире обично сваке четврте године или пете харач или десетину од њихове деце. Ако ко има четворо или петоро деце узима му се један, имаде ли више од петоро деце узима му се два дечака. Ова се узета деца у Анадолију или Малој Азији разделе међу становнике градова и трговишта да науче турски и употребљавају их за свакојаке разне послове. Кад пак деца ојачају и цар их затражи морају се предати у Цариград. Ако је међутим, које дете умрло или се изгубило, мора кућни старешина којем је дете било поверено, одговарати пред судом како се изгубило. Ако се не може оправдати, мора се изгубљено дете платити. Одрасли се употребљавају на двору, на бродовима у вртovima, коњушницама и другде где их требају. Многи уче и занате, а највише да буду јањичари који после са својим родитељима и пријатељима тирански поступају. ”

(преузето из књиге Српска историјска читанка
Владо Ст. Маријан, ННК интернационал 2001.)

Мурат I

Мурат I рођен је 1326 године. Био је турски султан од 1359-1389. Био је први османски освајач на европском тлу. Године 1362. основао је први корпус јаничара. То су била хришћанска деца обучавана за војну службу. Мурат I је поразио и заузео западну Тракију, Једрене, Пловдив и све градове у долини реке Марице. Победио је у бици на Марици 26. септембра 1371. године поразивши деспота Угљешу Мрњавчевића. Опљачкао је Бугарску и византијски цар Јован V је постао његов вазал. Он је заузео важне градове у Македонији, а 1385. освојио је Софију и Ниш. Одлучујући обрачун и главна битка са хришћанима десила се 1389. кад је султан Мурат I повео војску у бици на Косову пољу. Са собом је повео синове Бајазита и Јакуба. За време битке погинуо је султан Мурат I и његов син Јакуб, а Кнез Лазар је заробљен, а потом погубљен. Косовска битка трајала је један дан и у бици су погинула оба владара. Султана Мурата је убио велики српски ратник Милош Обилић. За време његове владавине сви хришћани су смели да задрже веру, традицију и црквене судове. Њему су морали да предају десетину, што су била у обичајена давања. Мурата I је наследио његов син Бајазит одмах после Косовске битке.

Маричка битка

Маричка битка или Бој код Черномена одиграо се **26. септембра 1371.**

Турска војска сукобила се са српским трупама под вођством краља Вукашина и његовог брата деспота Угљеше. Исход је био поражавајући Турци су успели да „до ногу“ потуку српску војску, а погинула су оба брата Мрњавчевић.

Овај бој представља почетак османлијских освајања територија којима је владао српски цар Душан.

О самом току битке данас се мало зна. На основу доступних извора изгледа да су Турци напали преко ноћи и српску војску затекли неспремну. Покољ који се затим догодио код Черномена на Марици скоро нико није преживео. Након боја Турци су место прозвали „сирф синдиги“ – место где су Срби изгинули.

Маричка битка

Черномен се данас налази на самом северу Грчке и зове се Орменио, али је још увек познат као „место погибије Срба“. Маричка битка је управо то и била! Неки извори наводе да је српску војску чинило 20 хиљада Срба, верује се да су здружене снаге браће Мрњавчевића бројале толико војника, али је несумњиво да су сви они изгинули.

Краљевић Марко

У боји против Турака деспота Угљешу је подржао само брат, краљ Вукашин. Разједињена српска властела није се одазвала на позив Мрњавчевића да заједно стану на пут турским освајачима. Поред фактора изненађења, и ово се често наводи као разлог турске победе. По много чему Маричка битка је била важнија од Косовске, иако је ова друга остала много више у свести нашег народа. Турци који су били хиљаде километара удаљени почели су да освајају – територија данашње Румуније, Косова, Црне Горе, па и Србије после битке на Марици.

Битка на Марици била је почетак пропасти српског средњовековног царства. Након смрти краља Вукашина њега је наследио син Марко, српској историји познатији као Краљевић Марко. Он није успео да одбрани своје територије и после битке постао је турски вазал. После битке, децембра исте године, умро је и цар Урош и тиме се угасила династија Немањића. Државу су разграбили обласни господари, а Турцима је био отворен пут ка Европи.

Време када су живи завидели мртвима, један од најбољих и уједно најстарији српски опис Маричке битке дао је монах Исаија. Његове речи користили су многи каснији историчари да предоче катастрофалне последице овог српског пораза.

Лазар Хребељановић

Лазар Хребељановић је највероватније рођен 1329. године у Прилепцу код Новог Брда. Тај град је добио његов отац Прибац Хребељановић од краља Душана Немањића као награду за службу на његовом двору. Отац Лазара је био логотет на двору краља Душана у Приштини. Победом на Марици, Турцима је био отворен пут за даља освајања српских земаља. Мањи одреди турске војске пустошили су села: „Страх... невоља и несрећа љуто обли све градове и западне пределе..." Лазар се од тог периода почиње потписивати са „Господин все Србљем", „Кнез Србљем", што у ствари значи „Кнез или владар српских земаља".

Поред тога, Лазар употребљава и краљевско владарско име Стефан Лазар. Чак се на аверсу очуваног печата на „Лазаревој даровној повељи" Хиландару из 1379. налази лик Стефана Првомученика, заштитника лозе Немањића. У повељама се потписује црвеним мастилом. Угрожен од Турака, страхујући и од напада Угара, кнез Лазар је морао и енергично и мудро да дела на јачању одбрамбене моћи своје државе. Пошто је имао велики број женске родбине, претежно је венчањима успео да окупи око себе своје моћне суседе. Сестру Драгињу удао је за челника Мусу, господара рударског краја око Копаоника, а кћер Мару, 1371. године, за Вука Бранковића. Две млађе своје кћери предао је кнез Лазар сватовима у Крушевцу. Јелена се удала за Ђурђа Страцимировића Балшића, „господара всом Зети и поморју", а Теодору за Николу Горјанског Млађег, угледног феудалца у Јужној Угарској (Мачва).

На тај начин је кнез Лазар успео да ојача и територијално прошири своју државу. Са околним великашима основао је неку врсту породичног савеза, коме је он био на челу. Најмоћнији чланови савеза после кнеза Лазара били су његови зетови Вук Бранковић и Ђурђе Страцимировић Балшић. Смрћу цара Уроша нестало је царског достојанства. Пошто је по протоколу византијског двора, који је примењиван и на српском двору, само цар могао додељивати висока звања, те је Лазар остао у звању кнеза, а Вук Бранковић има законско право само на наслов „господин“. „Благоверни и христољубиви и Богом просвећени кнез Лазар и љубазни му син господин Вук“, забележио је непознати летописац 1387. године. Обавештен да ће Турци покушати продор преко Косова, кнез Лазар је на челу своје војске средином јуна дошао на Косово. На **Видовдан** 28. јуна 1389. године, на Косову турска хорда је прешла преко земаља браће Драгаша и на помолу је био неизбежан сукоб са Србијом.

Сабор у Призрену пре Косовску битку

Косовска битка

Косовска битка 1389.

Косовска битка (или бој на Косову) је вођена на Видовдан 15. јуна 1389. године (28. јуна по Грегоријанском календару) недалеко од Приштине, између српских и османских снага.

Српске снаге је предводио кнез **Лазар Хребељановић** и међу њима су биле и снаге његових сродника и савезника, док се на челу турске војске налазио султан Мурат са синовима Јакубом и Бајазитом.

У првој фази битке, српске снаге су потиснуле противника, а један од српских витезова Милош Обилић успео је да убије султана Мурата. Његов син Бајазит после тога консолидује своје редове и креће у противнапад у коме је заробљен кнез Лазар. Он је по његовом наређењу погубљен.

У годинама после Косовке битке Вук Бранковић је наставио да пружа снажан отпор Турцима и умро је као њихов заробљеник.

Косовска битка је имала велики одјек у тадашњој Европи, постала је централни мотив српске поезије и централни мотив српског националног идентитета.

Реч је о боју толико утканом у свест народа да нема Србина који не зна шта се тада догодило.